Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit

TEATAJA

Sügis 2007 Nr. 19

Rõõm käsitööst!

Käsitöö muudab neid, kes sellega tegelevad, ja edasi juba neid, kes näitustel/meistrikodades sellest osa saavad, ning kindlasti ka neid, kes käsitööesemeid igapäevaelus tarbivad. Väärt käsitööese antakse edasi järgmistele põlvedele. Vaimne pärand ja käsitööga seotud väärtuste püsimajäämine olid teemaks Põhjamaade Käsitööühenduse konverentsil Reykjavikis. *Mõtle globaalselt ja tegutse lokaalselt.*

Põhjamaade ühisfoorumi paneeldiskussiooni üheks teemaks oli UNESCO Vaimse Kultuuripärandi konventsiooni rakendamine erinevates riikides. Kuidas tagada traditsiooniliste käsitööoskuste elujõulisus, nende kaitse, säilitamine, taaselustamine ja edasiandmine – see on meie lähiaastate peamine ülesanne. Oma edulugudest ja probleemidest otsustati kõnelda Põhjamaade käsitööühenduste iga-aastastel nõupidamistel.

Käsitööliidu kontaktid Põhjamaadega on tõusujoones. Eelmisel suvel korraldasime Sagadis käsitöölaagri ja aastatel 2010 – 2013 on Eesti esmakordselt Põhjamaade käsitööliikumise juht. Reykjavikis anti teatepulk kolmeks aastaks Norrale ja siis on meie kord.

Oleme palju õppinud Põhjamaade käsitööorganisatsioonidelt aga samas võime uhkust tunda, et meil on säilinud rohkesti paikkondlikke käsitöötraditsioone ja oskusi.

Kevadel olime koos Otepääl, kus tähistasime 15 taastegutsemisaastat rahvarõivateemalise konverentsi ja XII käsitööpäevadega. Augustis alustasime uue arengukava kirjutamist. Ikka selleks, et seatud eesmärkidel püsida ja uusi olusid paremini kasutada.

Kooliaasta septembris algas väikeettevõtjate koolitusega Tallinnas ja kevadeks peaks see toimuma 11 koolituskeskuses. Järgmine aasta toob kaasa tootearenduse teema. Oktoobris avasime Rahvarõiva Nõuandekoja Tallinnas. Rahvarõiva alaliit otsib tuge ja võimalusi rahvarõivaste propagandaks. Olen kindel, et nende tegevusest kuuleme lähiaegadel rohkem, sest rahvarõivast tahab kanda aasta-aastalt rohkem inimesi ja sugugi mitte ainult laulu- ja tantsupeol.

Ringid ümber käsitöö Tallinnas ja Lääne-Virumaal olid edukad ning annavad lootust, et ka mujal maakondades avatud meistrikojad ja käsitööpoed laiemat tutvustamist leiavad.

Loodame, et meie uus üleskutse – **käsitöö uuele ringile ehk käsitöö leiukamber Eesti Käsitöö Majja** – leiab heakskiitu ja järgimist maakondades!

Liivi Soova,
käsitööliidu juhatuse esimees

Aastateema 2007 – Rahvariide pealisrõivas

Kati, Raimond ja Kanepi kasukas (foto: Ele Sepp)

Õnnitleme!

Maiken Mündit tütre Mirtel Helena ja **Katrin Lükki** tütre Milda sünni puhul.

Kiidame!

Valgamaa Rahvakunsti ja Käsitöö Keskseltsi ning selle juhti **Marge Tadolderi** ERKL aastapäeva tähistamisele kaasaaitamise eest.

Rahvarõivameistrite alaliitu ja selle juhti **Anu Randmaad** ning **Igor Tõnurist** käsitööliidu aastateemale - rahvariide pealisrõivas - pühendatud näituse ja demonstratsiooni korraldamise eest Otepääl.

15 aastat (taas)käsitööliitu

12 aastat käsitööpäevi

Oli maikuu neljas päev. Lumekirmes ja vihmane Otepää. Ilm seekord ei soosinud, kuid selles päevas oli nii palju südamesoojust, häid sõnu, toredaid kohtumisi… Oli väga ilus päev.

Sellel päeval tähistati Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu sünnipäeva. Täitus ju tänavu 15 aastat käsitööliidu taastamisest. (1929. aastal loodud Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseltsi tegevust taasalustati 1992, aastast 2004 uus nimi Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit.)

Otepää Kultuurikeskus oli rahvast tulvil. Tähtpäeva oli tulnud tähistama arvukalt käsitöötegijaid ja -huvilisi, palju sõpru, külalised Soome käsitööühendusest.

Õnnitlusi, tervitusi, palju häid ja tunnustavaid sõnu ütlesid Valgamaa juhid, käsitööliidu toetajad ja sõbrad, Soome kolleegid.

Meenutati algust. Taastamiskoosoleku protokollist nr.1 29. jaanuarist 1992 võib lugeda, et käsitööliidu tegevuse taastamise algatusgruppi kuulusid V. Kotkas, S. Nõu, L. Soova, A. Sootna, J. Kajandu, A. Raud, A. Arro, I. Baumeister. Protokolli lisas on ka osalejate nimekiri, kohal oli 52 inimest. Koosolekut juhatas nii tol korral kui ka nüüd, 15 aastat hiljem Igor Tõnurist. Teisel koosolekul 5. veebr. valiti juhatuse esimeheks Liivi Soova.

Esialgu otsustati käivitada järgmised toimkonnad: tootmine ja korraldus, koolitus, rahvarõivad, kangakudumine, meeste käsitöö, naiste käsitöö.

Nii see algas. Kuhu oleme tänaseks jõudnud, mida 15 aasta jooksul teinud, see on kõigile näha: meil on palju sõpru, koostööpartnereid, tegevus on laienenud üle Eesti, on kujunenud traditsioonid, näitused, laadad, konkursid…

Mida pidada kõige olulisemaks 15 aasta jooksul saavutatust?

Sellele küsimusele soostusid ühe lausega vastama need kaksteist taastajaliiget 52-st, kes olid nii esimesel koosolekul 1992. aastal kui ka nüüd 15. sünnipäeval. Kõik nad on need aastad olnud käsitööliidus tegevad või nii või teisti sellega seotud.

Silvi Allimann: „Kõige olulisemaks pean, et selts üldse taastati, et kunagi alustatut edasi viia."

Eevi Astel: „ Tähtis on see, et rahvakultuur on elujõus ja läheb edasi, et käsitööliidul on tublid eestvedajad."

Silja Nõu: „ Et oleme jõudnud niikaugele, kus me oleme, et meil on alaliidud, konkursid, koht, kus näitusi korraldada… Et meid on märgatud."

Mare Parts: „ Kõige tähtsamaks pean käsitöö järjepidevust, tohutut arengut selles vallas. Käsitööliit tegutseb kunagise Uku jälgedes, aga palju laiemas mahus."

Reet Piiri: „ Oluline saavutus on, et mõte on viidud laiali üle Eesti, et on kujunenud tugev keskorganisatsioon, kes suudab silma peal hoida käsitöö kvaliteedil, aitab tõsta selle taset. Süsteem on hästi toiminud."

Heli Raidla: „Arvan, et tähtis on tugev juhtimine, et tegevus on laienenud kõikidesse maakondadesse, et pidevalt saab uusi mõtteid ja ideid."

Tiiu Raime: „Väga oluline on koolituse korraldamine, et õpetatakse välja uusi tegijaid, arendatakse oskusi."

Mare Sihvre :"Kõige suurem saavutus on käsitöötegijate ühe mütsi alla koondamine, et on võimalik saada tuge, nõu, õpetust. Varem seda võimalust ei olnud. Praegu töötab süsteem väga hästi."

Eeva Talts: „Õnnestumine on see, et tegevus on levinud üle Eesti, et maakondades on kujunenud käsitöökeskused. Rahvusliku käsitöö väärtustamise pinnal on oluline, et ei kaoks meile omane peen käsitöö (näputöö). Tähtis on ka käsitöö ajakohastamine konkursside kaudu."

Igor Tõnurist: „Käsitööliit on leidnud oma nišši, loob järjest uusi rakendusvõimalusi, laiendab tegevust, arendab ja oskab tegijaid suunata ning tekitab tegemise vastu huvi."

Ene Vohu: „Kõige tähtsam, et loodud on süsteem, käsitöövõrgustik üle Eesti. Töö on kulgenud kahes suunas: esiteks seesmine huvitav tegevus ja teisalt suund väljapoole, oskus teha end nähtavaks paljude avalike ürituste kaudu (laadad, müügivõrgustik, konkursid)."

Ülle Võrno: „Saavutus on see, et käsitööliit tegutseb jätkuvalt, on elujõuline ja laieneb pidevalt."

Kultuuriministeeriumi rahvakultuuri nõuniku **Eino Pedaniku** hinnang:

„Käsitööliit on 15 aasta jooksul edukalt täitnud oma missiooni – väärtustada ja edasi arendada esivanemate pärandit. Aastate jooksul on oluliselt edasi liigutud. Organisatsioon on muutunud tugevaks, on tegus juhatus, kaasatud on tippspetsialiste. Eriti viimastel aastatel on märgatav tohutult suur areng, uued algatused, püüd jõuda kõigi tegijateni maakondades, neid abistada jne.

Et edasi liikuda, oleks senisest enam vaja tegelda järelkasvuga, alustades lasteaiast, koolist, ülikoolist. Koostöös kultuuri- ja haridusministeeriumiga tuleks luubi alla võtta koolide õppeprogrammid, koostada lähiaastate tegevuskava. Ees seisab veel suur töö, aga käsitööliidu senisele tegevusele on minu hinne viis pluss."

Päeva teisel poolel oli kavas **konverents *15 aastat käsitööliitu***.

Lõbusa meeleolu lõi alustuseks Seto Käsitöö Kogo lauluansambel, kes kokkutulnuid toreda omaloomingulise sünnipäevalauluga tervitas.

Konverentsi teema lähtus aastateemast - rahvarõiva pealisrõivas. Tore kokkusattumus, sest ka 15 aasta eest oli taastegevust alustava liidu üks esimesi tööteemasid rahvarõivad.

Suure töö oli konverentsi ettevalmistamisel ära teinud rahvarõiva alaliit. Alaliidu juht Anu Randmaa andis ülevaate tehtust, tutvustas näitusele välja pandud pealisrõivakomplekte, mille autoriteks olid rahvarõivameistrid üle Eesti.

Põhjaliku ettekande teemal „Eesti talurahva ülerõivad 19. sajandil" tegi Reet Piiri.

Ulatusliku ülevaate said kokkutulnud Soome rahvarõivastest videofilmi ja slaidide vahendusel. Kohal olid kaks Soome rahvarõivaspetsialisti, Leena Holst ja Leena Hokkanen, kes nähtut kommenteerisid.

Päev lõppes rahvarõivaste demonstratsiooni, hoogsa laulu ja tantsuga.

Teine päev tõi päikese, hommik algas sama energiliselt ja oli sama tegus kui eelminegi, oli käsitööpäev.

Kaheteistkümnendat korda kogunesid käsitöömeistrid ja -huvilised traditsioonili-

sele iga-aastasele kokkusaamisele, seekord Valgamaale. Otepää kultuurikeskuse saali olid tulnud oma töid näitama ja müüma peamiselt Valgamaa, aga ka teiste maakondade käsitöömeistrid. Valgamaa käsitöö au ja uhkus Laine Vettik eksponeeris samas oma isikunäitusel kõike seda, mida üks inimene suurest armastusest käsitöö vastu on võimeline looma. Endale noort järelkasvu koolitav meister paistis eriliselt silma oma imeliste tikandite poolest, mis kaunistasid nii kotte, seinavaipu kui kõike, mida loodusest inspireeritud eesti naine värviküllaste lilledega nõelaga „maalida“ tahab.

Maakondade käsitöömeistrid olid seekord esindatud arvukamalt kui varasematel aastatel. Esindatud olid nagu alati Haapsalu naiste kuulsad sallid, Ulve Kangro kaunis setu pits, Vaivara meistri Meedi Hiielo nõelviltimistööd, Ülle Kulli klaasvitraaž, Põimiku punutised ja palju muudki.

Et käsitööliste käed pikalt paigal ei püsi, siis toimusid samaaegselt käsitööturuga ka meistrite õpikojad. Kõige pikema teekonna olid ette võtnud soomlased eesotsas Joensuu ülikooli õppejõu ja Soome käsitööühenduse juhi Marketta Luutoneniga. Soome rahvarõivaspetsialistid Taina ja Soja õpetasid oma meistritoas võimalikult algupäraselt ja kvaliteetselt soome rahvarõivaid tegema. Kurrutati meile uudsete võtetega nii villast kui linast kangast ning näidati tanude tikkimist erinevate niitide ja materjalidega. Töökoda oli populaarne ning seda laadi ettevõtmist võiks kindlasti mõne kursuse näol korrata.

Uut, täpsemalt taasavastatud vana võtet tutvustas Türi meister Valdur Vesman, kes valmistas iidse tarkuse järgi tule peal ülessulatatud tinast rahvarõivakuuele nööpe. Seda tehnikat käis meister õppimas Eesti Rahva Muuseumis, kus vanade allikate lugemine aitas unustusse vajunud esiisade tarkust tagasi moodsasse aega tuua. Trend, mis jõudis meieni 14. sajandi paiku Euroopast, võiks saada uueks suunanäitajaks ka 21. sajandi Eestis, kui vaid jätkuks omapäraste ideedega tegijaid ja erilise maitsega kandjaid.

Peale nende tegemiste said huvilised valmistada kaaruspaela, viltida lambavilla, teha õletööd, voolida puulusikaid.

Käsitööpäevad Otepääl lõppesid ringisõitmisega Valgamaa kurvilistel teedel, tehti tutvust maakonnas tegutsevate käsitöömeistrite ja nende töödega. Külastati Sangaste naiste käsitöötuba, Lüllemäe rahvaõpistut, Valga käsitöökeldrit, Helme ja Hummuli naisseltsi.

Lõpetuseks jääb öelda tänusõnad korraldanud käsitööpäevade korraldajatele. Suure ja tänuväärse töö tegid ära Valgamaa Rahvakunsti ja Käsitöö Keskseltsi tublid naised Eha Kotov, Eha Mandel, Ave Kruusmaa, Merle Soonberg, Ene Kaas, Mai Norman ja Aveli Nikkatalo eesotsas keskseltsi juhi Marge Tadolderiga.

Kurrutamise meistrikoda Soome käsitöömeistri juhendamisel

XIII käsitööpäevad on 25. – 26. aprillil 2008 Põlvamaal

Käsitööpäevad avatakse reedel, 25. aprillil kell 12.00 Põlva Kultuurikeskuses. Esinevad Põlva Harrastusteatri taidlejad, järgneb Põlva kandi **rahvarõivaste demonstratsioon** (kuraator Reet Piiri). **Konverents** „Kolm kaunist tikandit Lõuna-Eestist“.

Avatud on kohalikku käsitööd tutvustavad **näitused** ja **töötoad**.

Päeva lõpetab pidulik õhtu rahvatantsu, -muusika ja mängudega.

Teisel päeval on avatud **maakondade infolaat**. Käsitööpäevade korraldajad ootavad sellest eriti aktiivset osavõttu, et põlvalased saaksid ülevaate, mida käsitöömeistrid mujal teevad.

Päeva teisel poolel on võimalik külastada mitmeid maakonda tutvustavaid paiku.

Täpsem ajakava valmib veebruariks.
Info tel. 52 47 025 Asta Tagel.

Uus algatus

Käsitöö leiukamber

Selle eest, et 20. sajand muutus tööstus- ja mitte käsitöösajandiks, võime paljuski tänulikud olla Henry Fordile. Oli ju tema maailma esimese tõeliselt efektiivse liikuva tootmisliini ehk konveieri käivitaja omanimelises autoimpeeriumis. Liinid undasid täiel võimsusel ja töölised suundusid hanereas tööle massikaupa vorpivatesse vabrikutesse ja tehastesse. Käsitööle hakati lõpukella lööma.

Aga ennäe, tänaseks polegi käsitöö ajalukku vajunud, vastupidi, sellele ennustatakse koguni olulist kohta tulevikus. Esiteks on käsitöötoodete valmistamine energiasäästlik, teiseks on need kvaliteetsed ja kestavad kaua. Asja kauakestvus võimaldab käituda säästvalt – tooteid parandada, ümber teha või kasutusotstarvet muuta. Sellega pikeneks oluliselt tarbimise tsükkel ja ühiskond orienteeruks ajapikku tagasi tarbimiselt säästmisele.

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit avab Eesti Käsitöö Majas (Pikk tn. 22) **kasutatud käsitöö leiukambri**, kuhu võib tuua vanad esemed ja kust saab uusi põnevaid leide noppida.

Kokkuvõtteid konkursist *eesti-oma-märss – sehvtikotist kohvrini*

See konkurss lõi rekordi – 205 autorit esitas 430 kotti, mille hulgast žürii valis välja 17 võidutööd, neile lisandusid veel eriauhinna saanud kotid. Kõiki neid sai näha Riina Tombergi kujundatud näitusel Eesti Käsitöö Majas 29. maist 18. juunini.

Žürii (esimees Elna Kaasik, liikmed Pille Kivihall, Marve Riisalu, Virve Tuubel ja Kristina Rajando) ülesanne ei olnud kerge, valik oli väga suur ja võrdväärseid töid rohkesti. Lõplik otsus oli siiski üksmeelne.

I koht **Tuuli Reinsoo** – kott Muhu Mann
Maaja Kalle – rätikotid

II koht **Reelika Käär** – kott Kaheksakand
Kristiina Nurk – vabaaja õlakott Kulla kutse

III koht **Dzintra Kärt** – kotid Jõulud mais
Malle Süvari – kott Madu-mapp
Malle Laik – vöökotid
Marge Põlluveer – puusa-saiakott

IV koht **Jana Kuningas** – rahvuslik märss
Lembe Sihvre ja **Margit Sondberg** – titakott
Liisi Riid – mulgi neiu tengelpung
Maret Vabarna – õlakott Seto vilt

V koht **Aili Palm** – puusaveersekk
Helgi Vaino – märss
Kersti Habakukk – üleõlakott
Kersti Loite – rahvarõivaümbris
Tuuli Reinsoo – õlakott Mulgi Hendrik

Eriauhindu jagasid MTÜ Käsitöömaailm, OÜ Kodukäsitöö, Tallinna Rahvaülikool, ajakiri Maakodu jt.

Konkursi eesmärk oli saada rahvuslikke tänapäevaseid kotte ja taskuid, mida sobiks kanda nii argi- kui rahvuslikus stiilis pidurõivastega ja eelkõige rahvarõivastega. Selle ülesande täitis konkurss kuhjaga. Tööde rohkus, materjali ja vormilahenduste leiud ületasid kõik ootused. Oli lennukat fantaasiat, nupukaid lahendusi, enamikul juhtudel inspiratsiooniallikaks rahvakunst.

Kottide esiema on kindlasti rätikott, lihtsalt komps, kuhu vanasti seoti toidu- või riidekraam. Konkursi üks võidutöödest oligi Maaja Kalle kavandatud nostalgiline rätikott, ilus ja hästi teostatud. Maaja Kalle rätikottidega jagas esikohta Tuuli Reinsoo Muhu Mann – särav, kaunis, funktsionaalne Muhu seelikust inspireeritud vilditud kott.

Konkursi võidutööd – Tuuli Reinsoo „Muhu Mann“ ja Maaja Kalle „Rätikotid“

Mitmele autorile oli inspiratsiooni pakkunud *märss*, tohusugadest punutud seljakott, levinud kandevahend veel eelmise sajandi algul. Samuti vanaemade sõnavaras olnud nn. *sehvtikott* (tuletatud sõnast sehvtima – kurameerima). Need väikesed armsad romantilised erinevates tehnikates kotikesed olid omaette osa sellel konkursil.

Üllatas vana hea *veersekk* – pikk üle õla kantav kaksikkott. Konkursile esitatud veersekid olid kaunid ja kotina väga praktilised, eriti selle tüübi edasiarendus – puusaveersekk.

Praktilisus oligi konkursitööde üks tugev külg. Näiteks Lembe Sihvre ja Margit Sondbergi ühistööna valminud mitmeotstarbeline titakott andis nii mõnelegi emale järeletegemise mõtte. Sama võib öelda Kersti Loite rahvarõivakoti kohta - õhukesest kalevist õmmeldud kott on riiete hoidmiseks kindlasti praktilisem kui plastkott. Nutikaid ideid pakkuss konkurss küllaga, tööd olid tehniliselt hästi teostatud ja materjal asjatundlikult valitud.

Konkursi žürii esimees kunstnik Elna Kaasiku hinnangul läks konkurss korda. Oli väga huvitavaid töid, palju võrdväärseid, valikut teha polnud kerge. Kõige enam rõõmustas tööde funktsionaalsus ja rahvuslik disain.

Konkurss *Kingitus sõbrale*

Septembris väljakuulutatud konkurss *Kingitus sõbrale* on suunatud kooliõpilastele. See viiakse läbi kahes astmes. Jaanuaris 2008 korraldatakse koolidest saadetud õpilastöödest maakondades piirkondlikud konkursid. Sealt väljavalitud parimad tööd esitatakse Tallinna **lõppkonkursile hiljemalt 30. jaanuariks 2008.** Lõppkonkursi parimaid töid eksponeeritakse Eesti Käsitöö Majas 5. – 25. veebr. 2008. Ilmub veebikataloog.

Konkursi juhend on avaldatud Teatajas nr. 18. Sellega saab tutvuda ka käsitööliidu kodulehel www.folkart.ee

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit
kuulutab välja konkursi
eesti - oma – kuub

Kunstnikud, käsitöömeistrid ja ettevõtjad!
Olete oodatud osalema konkursil, mille eesmärgiks on luua rahvuslikel traditsioonidel põhinevaid uusi ja tänapäevaseid ülerõivaid, mida saab kanda nii argi- kui pidupäeval.
Toimumise aeg: **oktoober 2007 – mai 2008.**

TINGIMUSED

- Eelistatud on naturaalsed materjalid
- Töö ei tohi olla varem eksponeeritud
- Soovitame toote sidumist paikkondliku legendiga
- Hindamisel arvestame töö kvaliteeti
- Üks autor võib esitada konkursile kuni kolm erinevat tööd

Konkursil osaleja võib arvestada, et korraldajad peavad silmas võimalust toetada võidutööde edaspidist tootmist.
Käsitööliidul on õigus teha ettepanekuid täiendavate lepingute sõlmimiseks tööde autoritega.

Konkursi edukaks õnnestumiseks:

- Õppepäev Tallinna Rahvaülikoolis 30. novembril 2007
- Reet Piiri raamat *Eesti talurahva ülerõivas 19. sajandil.*

Konkursid maakondades mais 2008. Korraldavad maakondade käsitööseltsid/ühendused.
Maakondades kuulutatakse võidutööd välja 27. mail 2008.
Tööde esitamise viimane tähtaeg **lõppkonkursile** on 12. mai 2008.
Tööle tuleb lisada märgusõna (kinnitatud töö külge), eseme lugu (materjal jm.) ning märgusõnaga kinnine ümbrik, milles on autori nimi, tel., aadress, e-post, pangarekvisiidid.
Konkursi auhinnafond on 50 000 krooni
Lõppkonkursi parimaid töid eksponeeritakse Eesti Käsitöö Majas
27. mai - 16. juuni 2008.

Järgmine konkurss ***eesti-oma-kiri*** aastail 2008/2009 on pühendatud ERKL 80. aastapäevale

Uued näitused 2008. aastal Rahvakunsti-galeriis (Pikk 22)

NÄÄRI- JA KÜÜNLAKUUL

8. – 21. jaan. **Muhu saanitekk**
22. jaan. – 4. veebr. **TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilastööd**
5. – 25. veebr. **Konkursi *Kingitus sõbrale* võidutööd**

PAASTU- JA JÜRIKUUL

26. veebr. – 10. märts **Setu käsitöö**
11. – 24. märts **Kevadpüha eri**
25. märts – 7. aprill **Särgivärk**
8. – 28. aprill **Tikitud õpetussõnad**

LEHEKUUL

29.aprill – 12. mai **Hiiuvillased III**
13. mai – 26. mai **Linane liin**
27. mai – 16. juuni **Konkursi *eesti-oma-kuub* võidutööd**

Näitused Eesti Käsitöö Maja rahvakunstigaleriis

Rahvakunstigaleriis on iga paarikolme nädala tagant uus, meie parimate käsitöömeistrite loomingut tutvustav näitus. Aasta algusest peale on seal olnud paarkümmend erinevat väljapanekut, igaüks neist omamoodi huvitav, ühele meeldis üks, teisele teine.

Baltimaade kindad ja vööd näitusel „Ühist ja erinevat“ Eesti Käsitöö Majas

Oma lemmiknäituse valisid välja

Riina Tomberg: *„Sain kauni elamuse Ulve Kangro kogutud pitside näituselt. Väga habras, peen, puhas ja romantiline kollektsioon, mille abil saame mäletada aegu ja inimesi, kes sellist tööd on teinud. Nukraks tegi, et kõik see, mida näitusel näha ja tunda võis, on jäädavalt möödas.“*

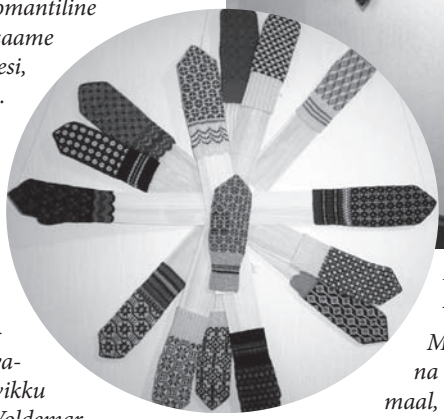

Kristel Kalda: *„Näitusel Ühepuuluul olid väljas traditsioonilises puuvestmistehnikas mälestusesemed läbi erinevate põlvkondade. Minevikku esindasid kadunud Voldemar Luhti puulõikes hobukujukesed ja kaasajas vestsid külastajatele oma lugusid Andres Koidu Soomaast inspireeritud mini-haabjad. Mina näitusekülastajana olin nagu Alice Imedemaal, kes astus sisse eestlaste kultuuriloo muinasjuturaamatusse. Väikesed kujud jutustasid reaalselt olnud inimestest ja hääbunud traditsioonidest, kuulaja jäi pikaks ajaks justkui rituaalijärgsesse lummusesse.“*

Liivi Soova: *„Ühist ja erinevat. Baltimaade kindad ja vööd. See oli tõeline rahvakunstinäitus. Nii palju erilisi kinda- ja vöökirju – heade meistrite kvaliteetset käsitööd. Näitusele andis eriliset sära Kadi Pajupuu väga omalaadne kujundus.“*

Käsitööga tööle

Eesti rahvusliku käsitöö tootearenduses on toimunud võimas avalöök. Kunstiakadeemia ja Käsitööliidu koostööna sündis uudne koolitusmudel „Käsitööga tööle“.

Käsitööga tööle. Vööpunumise õppetund Tallinna töörühmas

2005. aasta jaanuarist ESF Meede 1,3 raames rahastuse saanud kolmeaastase projekti eesmärk oli muuta levinud stereotüüpseid arusaamu käsitööst kui vanade naiste ajaviitest ning luua uudne õppesüsteem, millega värskendada ja kaasajastada käsitööturu ilmet.

Eesti külades ja väikelinnades elab palju andekaid naisi, kes armastavad käsitööd teha, kuid puudub oskus leida kohalikust rahvakunstist lähtuvaid uusi ideid ning napib teadmisi, kuidas loominguliste võtete ja nippide abil oma tooteid ostjale ahvatlevaks kujundada.

Projekti sihtrühmaks valisime töötud naised, kellele anda võimalus pärast pikaajalist koolitust endale elatist teenida kodustes tingimustes. Kutsusime koolitustele töötud väikelastega või üle 40-aastased naised, et aidata neid tagasi tuua tööturule. Soovisime luua naiste koostöövõrgustikke ka lisavajadustega töötute naiste tööturule toomiseks ning Eesti Puuetega Naiste Ühenduse esinaine Mare Abner aitas projekti kaasata puudega naisi.

Töö toimus seitsmes koolituskeskuses. Viljandi töörühma juhendajaks oli Merle Suurkask, Värskas Liisa Tomasberg, Võrus Kadi Pajupuu, Rakveres Liisa Kallam, Tartus Kai Maser ja Tallinnas Silja Saarepuu. Kunstnikest koolitajatele olid abiks suurte kogemustega käsitööliidu tugiisikud Virve Tuubel Tartus, Eeva Talts Pärnus, Kersti Loite Rakveres, Ulve Kangro Värskas, Ave Matsin Viljandis, Marika Sepp Võrus ning Liina Veskimägi-Iliste ja Hille Ahun-Vaarpuu Tallinnas.

Koolitused toimusid iga kahe nädala tagant Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias, Eesti Rahva Muuseumis, Tallinna ja Lääne-Virumaa Puuetega Inimeste Kojas, Fr. R. Kreutzwaldi memoriaalmuuseumis, Seto Talumuuseumis ja Pärnu Nooruse Majas.

Koolitustulemuste mõõdikuks valisime ERKL-i iga-aastased **käsitöökonkursid.** Kõigepealt soovisime mõõta naiste käsitöötoodete taset enne koolituse algust ning 2005.aastal esitati konkursile *eesti-keha-kate* 11 võistlustööd. Viljandimaa töörühma liige **Sirje Sula** pälvis seal ainsana eripreemia tikitud poisilipsu eest.

2006. aasta konkursil *eesti-mängu-asi* saadi kaks auhinnalist kohta: III koht **Võrumaa t**öörühmale rühmatöö *ka-LEID-o-skoop* eest (juhendaja Kadi Pajupuu) ja samuti III koht **Tartu töörühmale** rühmatöö seinaviskemängu *Nööbid ja nöörid* eest (juhendaja Kai Maser). Lisaks pälvisid eripreemia **Herdis Elmend** (juhendaja Maiu Mooses), **Juta Räägel** (juhendaja Merle Suurkask), **Angela Reidla** (juhendaja Liisa Tomasberg), **Tiiu Liiv** (juhendaja Silja Saarepuu) ja **Tartu töörühm**. Ühtekokku esitasid 49 koolitatavat 55 üksiktööd ja kaks rühmatööd.

2007. aasta konkursile *eesti-oma-märss* esitasid 45 koolitatavat 79 üksiktööd ja ühe rühmatöö. III koha sai **Malle Süvari** (juhendaja Maiu Mooses) ja IV koha **Jana Kuningas** (juhendaja Merle Suurkask) ning eripreemia **Malle Käos** (juhendaja Kai Maser). Kokku koolitati 102 naist, kellest kolmandik on juba leidnud sobiva töö.

Uus käsitööõppe mudel sai teoks tänu asjatundlikele koolitajatele, partnerite ladusale koostööle ning ERKL-i kõrgetasemelisele tugivõrgustikule. Oluline roll oli aktiviseerimiskeskustel ja erinevate kohalike töökodade kasutamise paindlikul süsteemil. Eriti hinnaliseks kujunesid suurepärased muuseumide kogud.

Projekti pikk kestus ja põhjalik õppetöö võimaldas arendada iga koolitatava võimeid individuaalselt, kusjuures suure panuse andsid ka ERKL-i võrgustiku kohalikud käsitöönaised. Kes vabatahtlikuna aitasid tagasihoidlikuma ettevalmistusega koolitatavatel kiiremini edasi jõuda.

Koolitatavad, tugirühmade naised, juhendajad ja tugiisikud kasvasid kahe aasta jooksul kokku ning need andekate naiste võrgustikud on nüüd valmis uuteks väljakutseteks.

Kunstiakadeemial on suur au nüüd teatepulk Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidule üle anda. Suur tänu Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidule, tugiisikutele, käsitöönaistele ning Tööturuametile hindamatu panuse eest koolituse õnnestumisel!

Dr. Kärt Summatavet,
projektijuht

Sõnumeid maakondadest

Kangakudumise õppelaager Jänedal

MTÜ Loometöö ja Rahvakultuurikeskus korraldasid Jäneda käsitöökeskuses 17. – 19. juulini esimest korda õppelaagri kangakudujatele. Osalejad jagunesid gruppideks. Õpetaja Anne-Ly Sootna käe all sai proovida põrandavaiba, sõbakirjalise liniku ja ööskoti kudumist.

Õpetaja Merike Lond õpetas raamil kudumist. Vööde ja paelte kudumise töögrupis olid juhendajateks- konsultantideks Jäneda koolitustes oskused kätte saanud Tiia Kontus ja Elve Nurk.

Nende päevade peale olid jaotatud ka teooriatunnid. Tegime läbi kanga kääärimise, õppisime kangapatsi telgedele panemist, panime kokku ühed kangasteljed, saime selgeks nende osad, õppisime muudki tarvilikku.

Musta Täku Talli lakapealsel käis vilgas töö kolmel päeval hommikust õhtuni.

Vahepeal kuulasime Anu Raua loengut vaiba kavandamise ja teostamise mõtetest ning ideedest.

Luule Nurga

Käsitööpäevad Raikkülas

9. ja 10. augustil toimusid Raikküla valla II käsitööpäevad, korraldajaks oli kohalik kunsti- ja käsitööseltsing, õpetaja oli Katrin Grichin.

Tänavuste käsitööpäevade teema ”Vööd ja paelad” tõi kokku hulgaliselt huvilisi koduvallast ja kaugemaltki. Esimesel päeval valmistati kõlavööd. Teisel päeval jõuti punuda kolme sorti paelu.

Et osa naisi soovis teha kirivöösid, hakatakse edaspidi ka nende tegemist õppima. Ja seda juba iganädalases ringitöös, mis toimub pühapäeviti oktoobrist maini.

Mullu õpiti käsitööpäevadel nõelviltimist. Järgmise aasta teema on tõenäoliselt nuno-viltimine.

Hele-Mai Truuts,
Kabala kunsti- ja käsitööseltsing

Ring ümber käsitöö

Selle algatuse eesmärk on kaardistada kohalikud käsitööpoed, meistrikojad, galeriid. Võimalusel trükkida kaart ja korraldada presentatsioone.

Alaliitude nõukoja koosolekul septembris 2006 otsiti ühiselt võimalusi, kuidas käsitööettevõtmisi laiemale üldsusele paremini tutvustada ja ka ise üksteisest rohkem teada. Kristel Põldma pakutud r*ing ümber käsitöö* läks edasi arutelusse Juhtide kooli, kus maakondade esindajad ettepanekut toetasid ja täiendasid ning käsitööliidu juhatuse ettepanekul soovitati projekti katsetada kevadel Tallinnas ja septembris Lääne-Virumaal.

Kaks ettevõtmist kinnitavad, et algatus väärib jätkamist. Teistel käsitööühendustel soovitame üürituse suurust ja aega planeerides arvestada eelkõige kohalikke võimalusi. Esialgne ettepanek – korraldada *ring ümber käsitöö* kõigis maakondades korraga – ei leidnud pärast Lääne-Virumaa kogemust enam kinnitust. Praegu tundub, et erinevatel aegadel toimuvad ringid annavad võimaluse käia käsitööettevõtmisi uudistamas erinevates maakondades.

***Ring ümber käsitöö* Tallinnas**

Käsitööliit kaardistas Tallinna vanalinnas asuvad käsitööpoed, galeriid ja meistrikojad. Projektis osales 28 kunsti- ja käsitööettevõtet. Tallinna Kesklinna Valitsuse toetusel trükiti kaart, mida jagati lahtiste uste päeval 23. märtsil, vanalinna päevadel ja edaspidi oli kaart saadaval kõigis käsitööpoodides. Tallinnas oli võimalus osaleda ka võistumängus.

***Ring ümber kunsti ja käsitöö* Lääne-Virumaal**

Virumaa Kunsti ja Käsitöö Seltsi eestvõttel korraldati *ring* Rakveres ja Lääne-Virumaal. Teemat edasi arendades kutsuti osalema ka kunstnikud. Eeskujuks Tallinnas väljaantud kaart, said ühisele kaardile Rakvere ja Lääne-Virumaa kunstnikud, käsitöömeistrid, ateljeed, galeriid, kunsti- ja käsitöökauplused ning ettevõtjad.

Kaardi tutvustamiseks toimus 15. septembril nn. lahtiste uste päev, mil nii Rakveres kui maakonnas oli võimalik külastada kunsti ja käsitööga seotud paiku. Lisaks oli Rakvere Sotsiaalabi keskuses käsitöö näitus ning galeriis võisid huvilised akti maalida.

Et ring mööda maakonda lihtsam oleks, sai osa võtta bussituurist. Huvilisi jätkus sinna Saaremaalt, Räpinast, Otepäält. Külastati Viru-Nigula ja Tamsalu käsitöömeistreid, kunstnike Virve Saare, Riina Rillo ja Riho Hüti ateljeesid, Tudu käsitöötare-muuseumi ning Lõnga-Liisude meistrikoda Pajustis.

Alati saab paremini, aga kaks toimunud *ringi ümber käsitöö* kinnitavad ettevõtmise vajalikkust ja perspektiivi.

Käsitööliidu kodulehelt võib näha nii Tallinna kui Lääne-Virumaa kaarti. Edu järgmistele maakondadele!

Kus käisime, mida nägime

Rahvarõivas Norras

Euroopa Rahvakunsti- ja Käsitööföderatsiooni aastakoosolek oli seekord Oslos ja toimus vahetult enne aastapäevapidustusi. Lisaks traditsioonilistele teemadele (liikmesriikide aastaaruanded, edaspidine koostöö jm.) räägitu norra rahvarõivast. Meil oli võimalus kuulata spetsialistide loenguid ajaloost, rahvarõiva uuenduskuurist ja suurest populaarsusest noorte seas. Norralased tunnevad uhkust oma kaunite ja hästi seljas istuvatest rahvarõivastest. Väga oluliseks peetakse õigeid ehteid, kotte ja kingi. Nägime, kuidas käsitööpoed päev enne riigipüha asjalikke kliente täis olid – tuldi järele oma tellitud rõivastele või otsiti mõnd olulist osa oma rõivakomplektile. Pidupäeval olid Oslo tänavad rahvarõivakandjatest tulvil. Meile sai selgeks, et rahvarõivas on oluline nii emale-isale kui ka lapsele. Vaatamata selle, et rahvarõivas on norralaselegi väga kallis.

Norras armastatakse kanda rahvariideid

Euroopa Rahvakunsti- ja Käsitööföderatsiooni liikmesriikide juhid Oslos, keskel Rahvariide alaliidu juht Anu Randmaa

e-käsitöö pilootprojekt

Eesti Kunstiakadeemia (EKA) Disaini Innovatsioonikeskus osaleb üle-Euroopalises Leonardo da Vinci pilootprojektis, mille eesmärgiks on luua käsitöö e-õppe keskkond Craftopolis. ERKL-i tegevjuht Kristel Kalda osales ühe EKA partnerorganisatsiooni esindajana projekti lõpetamisel 11. – 16. septembrini Pariisis.

Projekt sai alguse 2005. aastal ning Pariisis toimuski kaheaastase töö tulemuste esitlus, kus muu hulgas tutvustati küberruumis asetsevat käsitöö õpikeskkonda www.craftopolis.com. Esialgu on see mõeldud käsitööd õpetavate Euroopa Liidu maade kutsekoolide õpilastele, kuid võib edaspidi laieneda ka tavakasutajatele. Esitlusel ilmnenud probleemide lahendamiseks andsid projekti partnerid juhtriigile Soomele aega jaanuarini 2008 ning seejärel peaks keskkond ka reaalselt kasutajateni jõudma.

ALALIITUDE INFO

✣ Alaliitude nõukoda

Info tel. 51 37 839 Lembe-Maria Sihvre.

Nõukoda oli taas koos septembrikuus. Seekordne nõupidamine püstitas kindlamad sihid meie ühistegevusele. Alaliidud koostavad andmebaase, arutati erinevaid võimalusi, kuidas alaliitude tööd efektiivsemaks muuta. Põhirõhk otsustati panna paremale infovahetusele.
Rõõm on teatada uue alaliidu moodustamisest. Siidimaalijaid on asunud ühe mütsi alla koondama Aita Rõemus. Palju jõudu!

✣ Rahvarõivameistrid

Info tel. 56 682 283 Anu Randmaa

Käesolev aasta on pikk-kuueteemaline ja sellega on seotud ka meie üritused. Aasta algul kirjutasime Paide rahvarõivanõukojaga projekti pikk-kuubede juures kasutatud tinanööpide valmistamiseks. Selle raames uuris Valdur Vesman Eesti Rahva Muuseumis nööpe ja nende valamiseks kasutatud vorme ning muretsesime vajalikud töövahendid. Käsitööpäevadel Otepääl oli ka esimene nööpide valamise töötuba. Samas oli veel pikk-kuubede näitus-demonstratsioon. Infot eesti erinevate kuubede ja ülevisete kohta jagas Igor Tõnurist.

IV rahvarõivalaager Tõstamaal

3.-5.augustini toimus Tõstamaa mõisas juba IV rahvarõivalaager. Saime kokku Pärnu muuseumis, kus nägime väga suurt hulka haruldasi ja huvitavaid vanu esemeid. Aitäh Üllile Pärnu muuseumist meeldiva vastuvõtu eest!
Tõstamaal järgnes saunaviltimisõhtu, kus kõik soovijad said valmistada endale rullviltimistehnikas efektse salli.
Laagri põhiosaks oli osalemine rahvarõivaste valmistamise tehnikaid õpetavates töötubades. Sel korral olid avatud tikkimise, õmblemise, taimedega värvimise, niplispitsi ning kiri- ja kõlavöö valmistamise töötoad. Õpetajateks olid Silja Nõu, Silvi Allimann, Efeline Liiv, Angelika Nõps ja Riina Salm. Vahepalaks oli loeng rahvarõivaste juurde kantavatest ülerõivastest Eesti Rahva Muuseumi teadurilt Reet Piirilt.
Pühapäeval tegutsesid rahvuslike paelte punumise, võrkvöö ja tinanööpide valmistamise töötoad.
Töötubades osalemise kohta said laagrilised ka tunnistused. Aitäh tulemast! Mõtleme juba ka meie väikesele juubelile – viiendale rahvarõivalaagrile järgmisel suvel 1.-3. augustil.

Anu Randmaa

✣ Pitsimeistrid

Info te. 56 453 401 Eeva Talts

Pitsimeistrite alaliidu suvised ettevõtmised korraldatakse enamasti pitsiliikide kaupa. Nii ka seekord.
Suurim suvine sündmus oli **VI rahvusvaheline niplispitsi näitus** Pärnus 28. juunist 2. juulini. Kohale olid tulnud pitsimeistrid Soomest, Lätist, Venemaalt, Ungarist ja Belgiast.
Moskva kunstnik Tatjana Tšaika oli kaasa toonud pärlipitsi, Belgia pitsimeistrid demonstreerisid imepeent Binche pitsi. Ungari Halasi pitsi tegijatega on meil juba mitmeaastased tihedad sidemed, nüüd olid nad meil külas. Soomest olid kohal Rauma pitsi tegijad. Belgia pitsimeistrid viisid läbi ka koolituse.
Värskas toimusid 5. -15. maini traditsioonilised **setu pitsi päevad**, seekord juba 14. korda. Neid korraldab Setu talumuuseum.
Augustikuus (5. aug.) oli Haapsalu Kuursaalis meeleolukas **haapsalu salli päev**. See iga-aastane ettevõtmine kandis tänavu järjekorranumbrit 11.
19. oktoobril oli pitsimeistrite kokkusaamine Tallinnas. 26. – 28. oktoobril II rahvusvaheline niplispitsi seminar ja näitus Narvas.

Eeva Talts

✣ Käsitöömeistrid

Info tel. 52 63 156 Kristi Teder

Käsitöömeistrite alaliit koondab inimesi, kes juhendavad-nõustavad käsitööhuvilisi maakondades, valdades, klubides. Tegevuse eesmärk on ringijuhtide täiendkoolitus. Kogemus on näidanud, et senine töövorm – suvine õppelaager – on end õigustanud.

Suvekursus Pärnus

Seekordne suvekursus oli neljas ja näitas selle populaarsuse kasvu. Osales 38 tegijat, õpetajateks Kairi Orav, Maaja Kalle ja Sirje Rohtla.
Viltimise teema tuli päevakorda seoses Maaja Kalle ja Liina Veskimägi-Iliste raamatu "Viltimine" ilmumisega. Kursust läbisid järgmised teemad: villaku viltimine, nunovilt, katsetused erinevate materjalidega, nööri rullimine ja selle kaunistamine vilditud pisidetailidega, nõelviltimine, erinevad võimalused modelleerimiseks, marlile vilditud suured lilleõied ja väikesed õmmeldud lilled Kursuse lõpuks valmisid praktilised tööd – nunotehnikas sallid, pleedid, nõelvilditud loomad ja lilled, lambavillak, mis meenutab ehtsat lambanahka.
Viltimiskursus täitis eesmärgi - kui on omandatud viltimise põhitõed, võib ise katsetades ja uusi võimalusi avastades sellel teel edasi minna.
2008. aastal on plaanis suvekursus Pärnus teemal "Erinevaid kanga värvimise ja kudumise võimalusi. Batika".

Kristi Teder

✣ Kangakudujad

Kangakudujaid on meil palju ja ühiseid tegemisi korraldatakse igal aastal. Infot võib saada tel. 53 407 776.

Võõrustati külalisi Inglismaalt

Maikuus võtsid meie kangakudujad vastu külalisi Inglismaalt Wiltshire maakonnast Frome` kangrute gildist. Kaks aastat tagasi käisid meie kudujad seal külas, nüüd siis oldi vastukülaskäigul.
Kohal olid oma ala tugevad asjatundjad Auli Part, Valerie Laverick, Marian White ja Leena Hillman. Kõik nad koovad kangast, ketravad, värvivad taimedega.
Inglaste töödest ja tegemistest oli suvel Eesti Käsitöö Majas näitus. Töid olid meie näituse jaoks saatnud pea kõik Frome gildi kuuluvad naised. Frome Workshopi esinaine Jane Lewis kirjutab gildi tutvustustaks nii:
"Meie töökoda on juba kolmeteistaastane ja meil on umbes nelikümmend liiget. Liikmeskonnas on inglasi, eestlasi, soomlasi, iirlasi, jaapanlasi ja taanlasi. Me ketrame, koome telgedel ja varrastel, vildime, õmbleme, värvime taimedega. Korraldame kohalikke näitusi ja käsitöömüüke ning käsitööd tutvustavaid päevi lastele.
Meie grupp kuulub Kudujate, Ketrajate ja Taimevärvijate Gildide Assotsiatsiooni (Association of Guilds of Weavers, Spinners and Dyers). Sellel organisatsioonil on liikmeid kõikjal Inglismaal ja kaugemalgi. See on jõudsalt arenev ja kasvav virtuaalne gild. Sellesse sisenemiseks mine www.wsd.org.uk.
Tervituste ja parimate soovidega kõigilt käsitöölistelt Frome`st, Somersetist ja Wiltshire Gildist."

Kõigil huvilistel, kes meie külaliste toimetustest osa ei saanud, on Jane antud aadressil võimalus oma uudishimu rahuldada ja miks ka mitte – leida uusi arendavaid kontakte.

Kristel Põldma

Õppepäev Kohilas

Kangakudujad korraldasid oma traditsioonilise iga-aastase õppepäeva teist korda väljaspool Tallinna, seekord Raplamaal Tohisoo mõisas 6.oktoobril. Võõrustajaks oli kohalik kangakudumise seltsing Vaiba Liine.
Külalisena oli kohal vaibakunstnik Ehalill Halliste, kes tutvustas oma võluvat vaibaloomingut.
Töötoad tegutsesid nii algajaile kui ka edasijõudnuile. Sidusõpetust jagasid Kadi Pajupuu ja Veinika Västrik, kudumisstiilidest rääkis külaline Soomest Maija Muhonen.

Üles oli pandud kaks näitust, üks Vaiba Liine töödest ja teine seati kokku kohaletulnute kaasatoodud töödest. Viimane oli traditsiooniline Kangasulase auhinna näitus, mille hulgast valis žürii (kuhu kuulusid kõik kohalolijad) võitja - Kangasulase 2007. Selle auhinna pälvis Ellen Bäärs Suure-Jaanist, kes oli teinud telgedel kootud riidest kleidi. Teise koha sai harjumaalase Selma Peensalu hallivalgekirjaline vaip ja kolmanda tallinlase Ülle Võsa võrkkiik.

Käsitöö väikeettevõtjad

Info tel. 51 437 95 Kersti Loite

Sellel sügisel on väikeettevõtjatel põhjust rõõmustada. Täitunud on ammune unistus – saada osa ettevõtluskoolitusest ja seda tasuta.
Koostöös Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ja Kuressaare Ametikooliga on juba toimunud või toimumas käsitööettevõtjate koolitused Tallinnas, Tartus, Jõhvis, Otepääl, Räpinas ja Haapsalus
Kahepäevases koolitusprogrammis käsitletakse ettevõtluse vorme FIE ja OÜ, turundust, müügipsühholoogiat, patenteerimist ning projekti kirjutamist ja juhtimist. Lektorid on Jane Mägi ja Piret Pihel.
Siiani on koolituste järelkaja olnud positiivne. Edaspidi loodame jätkata nendes paikades, kuhu sellel aastal veel ei jõutud. Järgmiseks aastaks on planeeritud tootearenduse koolitus.

Kersti Loite

Käsitöö kollektsionäärid

Info tel.55 34 051 Ulve Kangro.
ulvekangro@hot.ee

Loomisel oleva uue alaliidu algatusrühm kutsub jätkuvalt käsitöötegijaid üles otsima ja leidma väärtuslikku vana. Alaliidu eesmärk on saada infot, mida meil võib säilinud olla ja anda nõu, kuidas endisaegseid väärt esemeid hoida. Ootame teavet ka põnevate käsitööalaste trükiste ja töövahendite kohta.
Registreerimine jätkub. Andke endast märku!
Esimene kollektsionääride alaliidu näitus sai teoks Eesti Käsitöö Majas 14.-24. septembril. Näitus oli kokku pandud Ulve Kangro erakogu põhjal. Kõrvuti traditsiooniliste pitside ja tikandite kõrval sai näha ka vähem levinud või unustatud tehnikaid, nagu seda on päikesepits, süstikpits, filee ja hedebro tikand.

Ulve Kangro

Mänguasjameistrid

Info tel. 51 37 839 Lembe-Maria Sihvre

Mänguasjameistritel on seljataga väga tegus suvi. Paljud meie seast osalesid jüripäeva laadal, rahvakunstimeistrite laadal, keskaja turul ja folkloorifestivali Baltica raames korraldatud käsitöömeistrite laadal.

Viltijad kohtusid taas

Eesti-Gotlandi villaprojekti raames kohtusid taas kord vildimeistrid Eestist ja Rootsist. Seekord saadi kokku Kihnus 16.-19. augustil. Kihnu saar ise oma elava rahvakultuuriga toetas ja täiendas laagri korraldust.

Vilditöödes kasutasime kohalikku lambavilla. Sel korral õpetasid Liisa Kallam ja Liisa Tomasberg shirdag-tehnikat. Tööd tulid kenad ja tegija nägu. Viltisime ka Maaja Kalle käe all ja saime valmis küll lilli, küll lambaid ja teisigi tegelasi.

Laagris osales kokku 30 meistrit, kunstnikku, huvilist. Eesti põhigrupis osalesid Liisa Kallam, Liisa Tomasberg, Liina Veskimägi-Iliste Riina Maitus ja Hilda Rütter.

Kihnu Roosi ehk Rosaali Karjam tutvustas kokkutulnuile oma suurepäraseid käsitöökogusid, tegime koos temaga säärepaela ja nautisime muhedat kihnukeelset juttu kohalikust käsitööst. Kuulasime ka folkloorikontserti, ujusime, sõitsime rattaga, käisime ekskursioonil. Olid toredad laagripäevad.

6. oktoobril avasime Visby käsitöökeskuses kaheaastase projekti raames näituse. Näitus nimega "Kohtumised" on inspireeritud Gotlandi ja Eesti viltijate kohtumistest. Eestis saab seda näitust näha 13.-30. novembrini Tallinna Rahvaülikooli ruumides.

Liina Veskimägi-Iliste

Keskaja turul oli mänguasjameistrite kanda kogu Laste Mäe tegevus Niguliste kiriku platsil. Tegutsesid mitmesugused meistrikojad. Neli toredat tegusat päeva möödusid rõõmsalt sebides.
Rocca-al –Mare Vabaõhumuuseumis sai nädalajagu imetleda nukumeister Ülle Murula toredaid tegelasi.
Mänguasjameistrite suur projekt algab 10. novembril Tallinna Linnamuuseumi filiaalis Lastemuuseumis Kotzebue 16. Meie esimesel ülevaatenäitusel esinevad oma töödega paljud mänguasjameistrid.

Lembe Sihvre

Eesti Lapitöö Selts

Info tel. 6 445 365 Anni Kreem

Lapitöö seltsi iga-aastane kokkusaamine suvepäevadel oli tänavu 3. -5. augustini Haapsalus. Kultuurimajas oli suur aastanäitus. Esimest korda esinesid näitusel Narva lapiringi meistrid. See oli värske ja värvikas väljapanek.
Tahtsime olla oma seltsiga linnas hästi nähtaval. Nii õnnestus meil oma töid eksponeerida ka kaupluste akendel. Anni Kreemi sõrmkübarate ja vanade käsitöövahendite kollektsioon oli apteegi aknal. Kirikus esitas Ene Pars oma etnograafiliste tekkide järgi loodud suuri lapitehnikas vaipu.
Kuke galeriis olid Soome tekstiilikunstniku Marita Lappalaineni tööd.
Nagu varasematelgi aastatel kogus rohkesti vaatajaid meie moedemonstratsioon. Huvilisi jätkus meistrite ümber, kes oma töövõtteid näitasid.
Järgmisel suvel kohtume Keilas.

Anni Kreem

Eesti Seppade Ühendus

Info tel. 51 066 57 Gunnar Vares
www. eestisepad.ee

Eesti Seppade Ühenduse ja Narva Muuseum korraldusel toimusid 6.-8. juulini Narva linnuse Põhjaõues XVIII eesti seppade päevad. Päevade raames valmistati hiljuti avatud muuseumi Põhjaõue varauusaegsele sepikojale vajalikke autentseid tööriistu ja sepiseid. Tõnu Arraku käe all oli võimalik jälgida triibulise terase valmimist. Avatud oli ka õpituba lastele.
Selle aasta üritusel lõid kaasa veel sepad Venemaalt, Soomest, Leedust ja Rootsist.
Muuseumis avati aastanäitus "Raua lugu II". Näitusele kaasati ka valik sepaharidust andvate koolide õpilastöid.
Narvast liikus näitus edasi Pärnu, kus see oli avatud 29. septembrini.

Eesti Paeliit

Info tel. 58 16 87 67 Eino Tomberg

Jüripäeval, 23. aprillil tähistati Pealiidu asutamise 15. aastapäeva. Korraldati loodusretk Hundikuristikku ja Eggersi lubjaahju juurde.
Maikuus peeti Saaremaal mäekonverents "Kaevandamine parandab maad" ning uuringuretk Tamsalu-Porkuni paealale. Tamsalu päevade käigus oli Viadukti paemurrus ehituskivi murdmise näitlik õppepäev.
Juunis tähistati Porkuni Paemuuseumi 15. aastapäeva ja korraldati konverents "15 aastat muuseumi, paeliitu ja eesti rahvuskivi".

Millest räägiti Juhtide koolis

Selle sügise Juhtide kool, seekord juba üheksas, leidis aset Tallinna Rahvaülikooli uutes avarates ruumides 21. septembril.

Päev algas **Riina Reinveldi ettekandega tikkimisest**. Ta tutvustas oma uurimistööd "Tikitud soovid ja õpetussõnad", millest Käsitööliidu ja Eesti Rahva Muuseumi ühisväljaandena on ilmumas samanimeline raamat. Tikkimine on teadupärast Käsitööliidu 2008.a. aastateema.

Olulisi ettevõtmisi lähitulevikus

Välja on kuulutatud kaks konkurssi: kooliõpilastele mõeldud ***Kingitus sõbrale*** ja kõigile käsitöömeistritele suunatud ***eesti-oma-kuub***.

Räägiti väikeettevõtjate koolitusest ja käsitööpäevadest Põlvamaal.

Käsitööliidu tulevikusuundadest ja 2009. aasta juubelist

Maakondadele anti teada, et alaliitude valdkonda kureerib edaspidi Lembe Sihvre, alaliitude nõukoja esimees. Alaliidud hakkavad koguma andmeid oma ala meistrite kohta, et koostada valdkonna andmebaas. Nimetatud andmebaas võiks koosneda kahest osast, nii-öelda meile vajalik teave ja avalikustamisele minev info. Andmebaasi saab lisada käsitööliidu kogulehele www.folkart.ee.

Pikema teemana oli kõne all **2009. aasta juubel** – täitub 80 aastat käsitööliidu loomisest. Otsustati, et juubeli tähistamise kohana on soliidne ja sobiv Estonia kontserdisaal. Pidustused toimuvad seal 14. veebruaril 2009. Rahvusvaheline konverents peetakse pidustustest lahus ja selle võib siduda aastateemaga, s.o. kangakudumine. Toimumisajana pakuti välja september-oktoober 2009. Kiideti heaks juubeliaasta konkursiteema *eesti-oma-kiri*.

Kodutööna anti osalistele kaasa tutvumiseks ja täiendamiseks ERKL arengukava projekt aastateks 2008 – 2011.

Lõpetuseks pandi paika, et **2008. aasta volikogu** tuleb kokku laupäeval, **9. veebruaril.**

Ettepanekud aastaauhinna ***Pärandihoidja*** tiitlile palub käsitööliit saata **10. jaanuariks 2008**, jaanuarikuu jooksul oodatakse ka maakondade aastaaruandeid.

NIPINURK

Villasest lõngast helmestega tutt

Vanasti kaunistati selliste tuttidega sõbasid. Tänapäeval aga võib tuttidele leida muidki huvitavaid ja üllatavaid kasutusvõimalusi.

Tuti valmistamiseks läheb vaja villast lõnga (kas ühte või mitut värvi), linast lõnga, suure auguga helmeid (soovitavalt klaasist), sukanõela, kääre.

- Keri nii palju lõnga umbes 20 cm pikkuselt punti, et seda oleks soovitava tuti jämedusest pool.
- Kinnita pundis olevad lõngad keskkohast hästi tugevalt mitmekordse linase lõngaga. Jäta nii pikad otsad, et neile saks lükkida mõned helmed ja jääks piisavalt üle ka tuti eseme külge kinnitamiseks.
- Murra villaste lõngade punt sidumiskohast pooleks.
- Suru lõngad murdekohal tihedalt kokku ja mähi villane lõng paar cm allpool tugevalt mitu ringi ümber tuti.
- Mähitava lõnga algusots jäta tuti pikkune, lõpuots pane suure silmaga nõela taha ja tõmba mähitud lõngade alt läbi ülevalt alla, tuti lahtise otsa poole.
- Lõika tutt soovitud pikkuseni tagasi. Väga lühikest tutti ei ole soovitav teha, sest see läheb ebameeldivalt sassi. Pildil oleva tuti pikkus on sidumiskohalt mõõdetuna 7 cm.
- Pane sidumisel jäetud linased lõngad kõrvuti ja lüki neile kaunistuseks helmeid. Kinnita tutt eseme külge või tee helmeste järele sõlm.

Luule Nurga

Kaaruspael heegeldades

Kaaruspael on neljatahuline pael. Tavapärase, hargil valmistamise asemel võib seda ka kahe heegelnõela abil heegeldada.

Töö käik.

Vaja on kahte ühesuurust, ühtlase varreosaga heegelnõela ja villast (punast) lõnga. Et pael tuleks piisavalt jäik, peavad heegelnõelad olema lõnga jämedusega võrreldes peenemad kui tavalise heegeldamise puhul.

Pael valmib kahesilmuselist ketti heegeldades.

- Alusta heegeldamist tavapäraselt ning tee valmis kaks silmust.
- Pista teine heegelnõel esimesest keti silmusest läbi ja heegelda sellest välja uus silmus – nüüd on kõrvuti kaks silmust, milles mõlemas on heegelnõel.
- Heegelda kordamööda mõlema nõelaga, kusjuures vasakpoolse võiks peale heegeldamist torgata sõrmel oleva lõnga alla, et see parempoolsega heegeldades ees ei oleks.
- Paela lõpetamiseks heegelda silmused kokku.
- Heegelda tugevalt.

Anu Randmaa

TÄHTSAMAD KÄSITÖÖALASED ETTEVÕTMISED 2008. AASTAL

DETSEMBER 2007

1. Puutoodete laat Jõgeval 77 21 987
7. Konkurss Kuusepuu teemal *Kuuse asemel* Türil 56 643 169
8. Kodukäsitöölaat Põltsamaa Kultuurikeskuses 5 612 312
14. - 15. Käsitöömess Viljandis 52 90 617
14. - 15. Talvine käsitöölaat Kärdlas, konkurss *Uus kingitus* 52 44 820
Jõululaat Põlvas 79 95 338

VEEBRUAR

9. ERKL volikogu ja *Pärandihoidja* auhinna väljakuulutamine 6 604 772

APRILL

5. Viljandimaa rahvakunstipäev 52 90 617
12. - 13. Ida-Virumaa käsitöölaat Viru Nikerdaja 33 64 772
18. - 19. Jüripäeva laat Tallinna vanalinnas 6 604 772
25. - 26. ERKL käsitööpäevad Põlvas 79 95 338

MAI

10. VI kevadlaat Raplas 51 289 31
10. Rahvakunstipäev Laupa mõisas, teema viltimine 56 643 169
10. Heimtali käsitöölaat 43 98 126

JUUNI

7. Viljandi hansapäevade käsitöölaat 52 906 17
13. - 15. Rahvakunsti laat Tallinna vanalinnas 6 604 772
14. Laste käsitöölaat Tallinna vanalinnas 6 604 772
14. - 15. Pika tänava laat Rakveres 50 29 857
23. Avinurme pütilaat 50 61 166
27. - 28. Hansapäevade käsitöölaat Pärnus 44 27 969

JUULI

3. Laastukatuse löömise päev Seto Talumuuseumis 56 566 898
10. Puust voolimise päev Seto Talumuuseumis 56 566 898
10. - 13. Keskaja turg Tallinna vanalinnas 6 604 772
17. Taimedega värvimise päev Seto Talumuuseumis 56 566 898
19. Suur käsitöö- ja omatoodangulaat Kärdlas 52 44 820
19. - 20. Rahvusvaheline pitsinäitus Pärnus 56 453 401
24. Seto söögi päev Seto Talumuuseumis 56 566 898
31. Vööpäev Seto Talumuuseumis 56 566 898

AUGUST

1. - 3. Portselanipäevad Pärnus 44 26 240, 44 50 070
2. Folgipäevade käsitöölaat Märjamaal 4821 355; 56 564 614
3. Otepää XII käsitöölaat 76 55 423, 53 326 679
9. Sümpoosion *Puu 2008*, käsitöölaat Järvakandis 53 415 843
16. Haapsalu salli päev 51 981 965

SEPTEMBER

27. Mihklipäeva laat Muhumaal 51 63 773

OKTOOBER

8. VIII Velise sügislaat Raplamaal 48 25 710, 53 444 785

NOVEMBER

6. – 9. Mardilaat Saku Suurhallis 6 604 772

DETSEMBER

12. - 13. Talvine käsitöölaat Kärdlas, konkurss *Uus kingitus* 52 448 20
19. - 20. Viljandi käsitöömess Kultuurimajas 52 90 617

Nimistu ei ole lõplik, korraldajatel on õigus teha kavas muudatusi.

Pakume raamatuid

Riina Reinvelt **Tikitud soovid ja õpetussõnad**

Reet Piiri **Eesti talurahva ülerõivas 19. sajandil**

Eevi Astel **Õlest vakad ja karbid**

Eevi Astel **Taskud vööle, kotid kätte rahvariideid kandes**

Reet Piiri **Talurahva jalanõud ehk mida panna jalga, kui seljas on rahvariided**

Reet Piiri **Talulaste mänguasjad**

Konkursi *eesti-mängu-asi* võidutööde kataloog

Konkursi *eesti-oma-märss* võidutööde kataloog

Kõiki raamatuid saab osta ERKL-i kontorist Tallinnas (Estonia pst 5 a) ja Eesti Käsitöö Majast (Pikk tn 22). Täpsem info telefonil 6 604 772 või info@folkart.ee.

Maakondade seltsid, ühendused ja käsitöö infopunktid

Ida-Virumaa
Ida-Virumaa Käsitööselts, Anne Uttendorf 33 64 772. anneuttendorf@hot.ee
INFO Jõhvi Seltsimaja, Kooli 2 Jõhvi. Anne Uttendorf
Narva Klubi Käsitöö, Olga Kublitskaja 55 31 658
Jõgevamaa
Põltsamaa Käsitööselts, Anne Ütt 55 612 312 anneytt@hot.ee
INFO Käsitöökauplus, Kesk 1 Põltsamaa. Kersti Pook 51 56 980
Järvamaa
Kesk-Eesti Käsitööselts, Imbi Karu 56 956 639 imbi.karu@mail.ee
Huviselts Põimik, Ruta Eslas 38 79 286
Järvamaa Rahvakunstiühing „Veimevakk", Jaane Tammiste 566 43 169 info@veimevakk.ee
Läänemaa
Läänemaa Käsitööliste Ühendus, Marju Heldema 56 158 119. marju.heldema@hkhk.edu.ee
INFO Haapsalu Kutsehariduskeskus, Ehitajate tee 3 Uuemõisa, Marju Heldema
Lääne-Virumaa
Virumaa Kunsti ja Käsitöö Selts, Kersti Loite 32 41 587 kersti.loite@mail.ee
INFO Viru Käsitöö Salong, Pikk 16 Rakvere. Kersti Loite 32 41 587
INFO Jäneda Käsitöökeskus, Jäneda, Tapa Vald. Elo Kallas 50 65 672 elotroi@elotroi.ee
Põlvamaa ja Setomaa
Põlva Käsitööklubi, Asta Tagel 79 95 157 astatagel@hot.ee
Räpina Käsitöökoda, Astrid Narusk 79 62 694 vhy@hot.ee
INFO Ulve Kangro meistrikoda, Võhandu 10 Räpina, ulvekangro@hot.ee
Setu Käsitöökoda, Sigre Andreson 507 1029 sigre@setomaa.ee
Pärnumaa
Pärnumaa Käsitöökeskus, Eeva Talts 56 453 401 eeva.talts@mail.ee
Raplamaa
Seltsing „Süstik", Ivi Sark 51 28 931 ivi.sark@mail.ee
Tallinn ja Harjumaa
Tallinna Käsitöökeskus, Liina Veskimägi-Iliste 56 674 671 liina@folkart.ee
Rahvakunsti Klubi, Mare Sihvre 56 200 843 maresihvre@hot.ee
Eesti Lapitöö Selts, Anni Kreem 6 445 365
Etno Tuba, Margit Sondberg 55 24 216 margit.sondberg@mail.ee
INFO Eesti Käsitöö Maja, Pikk 22 Tallinn, Silja Nõu 6314 076 silja@folkart.ee
INFO Tallinna Rahvaülikool, Estonia pst 5a Tallinn, Kaja Leedjärv info@kultuur.ee
INFO Kangastelje töötuba, J. Vilmsi 28 Tallinn, Kristel Põldma kristel@kangakudumine.ee
Tartumaa
Tartumaa Käsitöö Keskselts. Tartu Maanaiste Liit, Urve Kaasik 53 412 408 urvekaasik@hot.ee
Tartu Käsitööklubi, Tiina Konsen 53 478 479 tiina.konsen@raad.tartu.ee
Antoniuse Gild, Ann Anderson 74 23 823 antonius@antonius.ee
INFO Eesti Rahva Muuseum, J. Kuperjanovi 9 Tartu. Virve Tuubel 56 204 979 virve@erm.ee
Valgamaa
Valgamaa Rahvakunsti ja Käsitöö Keskselts, Marge Tadolder 56 466 720 annmlt@hot.ee
INFO Anni butiik, Pühajärve tee 2 Otepää. Marge Tadolder
INFO Käsitöökelder, Kesk 9 Valga. Mai Norman 55 915 446, mainorman@hot.ee
Viljandimaa
Viljandimaa Rahvakunstiühing, Leida Mägi 43 33 850 rahvakunst@hot.ee
Võrumaa
Aila Näpustuudio, Aila Kikas 78 28 048 ailastuudio@hot.ee
Võrumaa Käsitööühistu ESI, Rael Kaasen 52 19 444 raelkaasen@hot.ee
Saared
Hiiumaa Käsitööselts, Margit Kääramees 52 44 820 margit@emmaste.hiiumaa.ee
Kihnu Folklooriselts Kihnumoa, Katrin Kumpan 44 69 714
Vormsi Käsitööselts, Kristina Rajando 56 616 395 kristina.rajando@mail.ee
Saaremaa Käsitöökeskus, Jane Mägi 45 24 645 jane@ametikool.ee
Valjala Käsitöökeskus „Tööpada". Malle Raamat malle.raamat@valjala.ee
INFO Muhu Käsitööselts „Oad ja Eed", Tiina Jõgi 51 63 773 tiina.jogi.003@mail.ee

Toetajaliikmed

Aita Rõemus +372 55 659 288 (siidimaal)
Aino Jakobi +372 55 115 94 (siidimaal)
Hidante OÜ, Ulve Kangro +372 55 340 51 (setu pits)
Jadok OÜ, Jaan Dokukin +372 50 156 91 (puhutud klaasist tooted)
Kodukäsitöö OÜ, Ülle Kuusemets +372 6 314 076 (rahvuslik käsitöö)
Külliki Nõu +372 50 626 57 (vilditud tooted)
Liliina OÜ, Mehis Täpp +372 50 414 20 (linased kodutekstiilid)
Manlund OÜ +372 50 645 99 (nahast tooted)
Rein Kiviorg +372 52 052 84 (puidust mänguasjad)
Riina Maitus +372 56 655 513 (vilditud tooted)
Ruut&Triip, Riina Tomberg +372 51 116 78 (rahvuslikud kudumid)
Sepikoda OÜ, Aira Heiste +372 50 989 48 (sepised)
Tiia Mets +372 55 203 48 (keskaegsed nukud ja kangast ehted)
Valdur Tilk +372 52 340 57 (puidust tooted)
Vestra EX OÜ, Kaido Kaust +372 51 345 87 (linased tooted)
Virve Eviste +372 56 486 514 (käsitsi valmistatud seep)
Võrumaa Ukuharu OÜ, Milvi Lett +372 56 591 11 (naturaalsest linasest käsitööesemed)
Õie Kase +372 6 480 004 (triibuseeliku kangast kotid)
Ülle Ehrpais +372 51 312 19 (lapitööd)
Ülle Kull +372 50 260 53 (vitraaž)
Artwood OÜ, Jaanus Järmut +372 51 021 02 (kadakast suveniirid)
OÜ Reheks, Tõnu Põlluveer +372 50 431 68 (nahatöötlus ja parkimine)
OÜ Lõnga Liisu, Ülle Vahtra +372 51 212 14 (kudumid)
J.T. Castra OÜ, Jevgeni Teever +372 53 439 613 (valutehnikas metallsuveniirid ja väikeesemed)

Koostööpartnerid

Eesti Kunstiakadeemia, Kärt Summatavet 6261 720
Eesti Käsitööõpetajate Selts AITA, Kristi Teder 52 63 156
Eesti Põllumajandusmuuseum, Ruth Metsallik 74 12 596
Eesti Rahva Muuseum, Virve Tuubel 74 21 311
Eesti Vabaharidusliit, Tiiu Niglas 60 09 367
Eesti Vabaõhumuuseum, Maret Ahse 65 49 100
Heimtali Muuseum, Merle Puusepp 43 98 126
Hiiumaa Muuseum, Helgi Põllo 46 32 091
Kodukäsitöö OÜ, Silja Nõu 6314 076
Kääriku talu, Anu Raud 43 98 286
Mahtra Talurahvamuuseum, Tiia-Helle Schmitte 48 44 199
Obinitsa Seto Muuseumitarõ, Merlin Lõin 78 54 190
Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus, Aino Arro 60 09 291
Setu Talumuuseum, Laine Lõvi 79 64 678
Tallinna Rahvaülikool, Kaja Leedjärv 55 04 886
Tallinna Ülikool, Kai Malmstein 6409 433
Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, Ave Matsin 43 55 232
Viimsi muuseumid, Alar Mik 56 456 352

ERKL liikmelisus

Euroopa Rahvakunsti- ja Käsitööföderatsioon
Põhjamaade Käsitööliit
Eesti Rahvuslik Folkloorinõukogu
Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon EVEA
Eesti Vabaharidusliit

Juhatus

Liivi Soova (esimees), Ulve Kangro, Kersti Loite, Kai Malmstein, Kristina Rajando, Eeva Talts, Virve Tuubel, Liina Veskimägi-Iliste

ERKL info: info@folkart.ee, 6604 772, 51 87 812
Kristel Kalda, tegevjuht kristel@folkart.ee
Leen Jõesoo, maakondade käsitööühenduste juht leen@folkart.ee

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit, Pikk 22, Tallinn 10133;
tel. (372)6 604 772, 51 87 812.
e-post: info@folkart.ee; www.folkart.ee
Toimetaja Maie Leetoja
Trükk Vali Press OÜ